

Elektrotechnika 2. zárthelyi

2022.12.05.

A zárthelyin számológépen kívül semmilyen segédeszköz nem használható (telefon, laptop, tablet, stb. nem számológép!). Akinél bármilyen nem megengedett segédeszközt találhatók, nem folytathatja a zárthelyit, és a TVSZ előírásai szerint ebben a félévben nem szerezhetsz kreditet a tantárgyból. A telefonokat/egyebeket az Önök előtt lévő padokon helyezhetik el. A zárthelyi megírására 90 perc áll rendelkezésre. A rossz válaszokért NEM jár pontlevonás!

1. Kis elméleti kérdések

1.1. Melyik állítás igaz az alábbiak közül fogyasztói pozitív irányok használata esetén?

- a) Az elfogyasztott (felvett) hatásos teljesítmény negatív és az induktív fogyasztó meddőteljesítménye pozitív
- b) Az elfogyasztott (felvett) hatásos teljesítmény pozitív és az induktív fogyasztó meddőteljesítménye pozitív
- c) Az elfogyasztott (felvett) hatásos teljesítmény pozitív és a kapacitív fogyasztó meddőteljesítménye pozitív
- d) Az elfogyasztott (felvett) hatásos teljesítmény negatív és a kapacitív fogyasztó meddőteljesítménye pozitív

2p

1.2. Az alábbi kifejezések közül melyik az áram Park-vektor helyes definíciós képlete?

- a) $\frac{2}{3}[i_a(t) + \bar{a}i_b(t) + \bar{a}^2i_c(t)]$
- b) $\frac{3}{2}[i_a(t) + \bar{a}i_b(t) + \bar{a}^2i_c(t)]$
- c) $\frac{\sqrt{3}}{2}[i_a(t) + \bar{a}i_b(t) + \bar{a}^2i_c(t)]$
- d) $\frac{2}{3}[i_a(t) + \bar{a}^2i_b(t) + \bar{a}i_c(t)]$

2p

1.3. Melyik állítás hamis az alábbiak közül?

- a) A transzformátor rövidzárási méréséből a soros ág elemei határozhatók meg.
- b) A transzformátor üresjárás méréséből a párhuzamos ág elemei határozhatók meg.
- c) A transzformátor terhelésének növelése esetén a keresztágban folyó áram értéke jelentősen nő.
- d) A transzformátor dropja a soros impedanciák összegének abszolút értéke viszonylagos egységben.

2p

1.4. A transzformátorok kapcsolási csoportjában szereplő óraszámra melyik a jó definíció?

- a) 3F transzformátoroknál használt jelölés. Megmondja, hogy az azonos fázisok primer és szekunder fázisfeszültsége között mekkora a fáziskülönbség (mennyit forgat).
- b) 1F transzformátoroknál használt jelölés. Megmondja, hogy a primer és szekunder fázisfeszültségek között mekkora a fáziskülönbség (mennyit forgat).
- c) Megadja a transzformátor névleges működési idejét.
- d) 3F transzformátoroknál használt jelölés. Megmondja, hogy a fázisok között mekkora a fáziskülönbség.

2p

gató neve:...

tő NEPTUN kódja:...

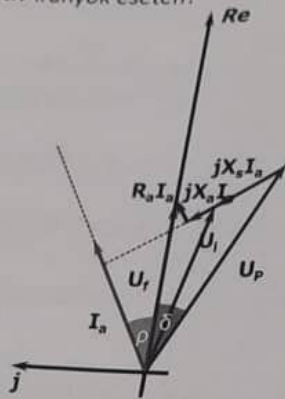
feladatra egy vála
(húzzák át a Vála
részébe írhat
tták azokat, és z

adat
m

- 1.5. Melyik egyenlet írja le helyesen a villamos gépek működésének frekvencia feltételét? Jelölés az indexben: melyikrész / mezeje / honnan nézve
- $\omega_{s, B\delta} = \omega_{mech} - \omega_{\delta} B\delta$
  - $\omega_{s, B\delta} = \omega_{mech} + \omega_{\delta} B\delta$
  - $\omega_{mech} = \omega_{s, B\delta} + \omega_{\delta} B\delta$
  - $\omega_{s, B\delta} = \omega_{mech} + \omega_{\delta} B\delta$

2p

1.6. Az ábrán látható szinkrongép vektorábra a gép milyen üzemállapotát mutatja fogyasztói pozitív irányok esetén?

- Motoros túlgerjesztett.
- Generátoros alulgerjesztett.
- Motoros alulgerjesztett.
- Generátoros túlgerjesztett.

2p

1.7. Melyik állítás **nem igaz** a szinkrongépre?

- A szinkrongép hálózatra csatlakozva egyetlen fordulatszámra képes működni.
- A szinkrongép forgórészét egyfázisú váltakozóárammal gerjesztjük.
- A szinkrongép önmagától nem képes indulni.
- A szinkrongép nyomatéka a terhelési szögűtől függ.

2p

1.8. Egy aszinkrongép szlipje $s=1$. Milyen üzemállapotban (munkapontban) van a gép?

- Névtelen munkapont
- Álló állapot
- Üresjárási állapot
- Generátoros üzem

2p

1.9. Az aszinkrongép helyettesítő kapcsolásában mit modellez az $R_2'(1-s)/s$ ellenállás?

- A gép szekunder körű tekercesveszteségét.
- A gép vasveszteségét.
- A gép légrésteljesítményét.
- A gép mechanikai teljesítményét, terhelését.

2p

- 1.10. Melyik állítás igaz egyenáramú gépre?
- Az egyenáramú gép indukált feszültsége a fluxustól és az armatúraáramtól függ.
  - Az egyenáramú gép indukált feszültsége a fluxustól és a szögsebességtől függ.
  - Az egyenáramú gép nyomatéka a fluxustól és a szögsebességtől függ.
  - Az egyenáramú gép nyomatéka az armatúraáramtól és a szögsebességtől függ.

2p

- 1.11. Egészítse ki az alábbi szövegrészletet! A válaszlehetőségek nincsenek megfelelően ragozva, egy válasz több helyre is jó lehet.
A váltakozóáramú gépeket igényes hajtásban ....1.11.1....alkalmazása mellett használjuk. Ezek olyan eszközök, amelyek lehetővé teszik a ....1.11.2... változtatását a ...1.11.3..változtatásával. Ilyenkor a normál tartományban emellett a ...1.11.4....-t is változtatni kell $U/f=...$ 1.11.5.. módon. Ennek célja a ...1.11.6... állandó értéken tartása. Ezzel a ...1.11.7....-ban való terhelhetőség ...1.11.8... marad.

a) forgásirány	b) nyomaték	c) frekvenciaváltó	d) frekvencia	e) feszültség
f) fordulatszám	g) áram	h) fluxus	i) állandó	j) pólusszám

4p

2. Kis gyakorlati kérdések:

- 2.1. Egy soros R-C körben a feszültség és az áram közt mért fázisszög 60° . A fogyasztói pozitív irányrendszer használata esetén mekkora a hatásos és meddő teljesítmény nagysága, ha a látszólagos teljesítmény 50VA?

- $P=25W$; $Q=-43,3Var$
- $P=25W$; $Q=43,3Var$
- $P=-43,3W$; $Q=25Var$
- $P=43,3W$; $Q=25Var$

4p

- 2.2. Egy 3F rendszerben egy adott pillanatban a Park-vektor komponensei: $i_x=1A$; $i_y=-0,5A$; Mennyi ebben a pillanatban az „a” fázis árama, ha tudjuk, hogy nincs zérussorrendű összetevő!

- 1A
- 0,5A
- 0,5A
- 1,5A

4p

- 2.3. $S_n=200kVA$ névleges teljesítményű egyfázisú transzformátor névleges feszültsége: $U_1/U_2=5000V/400V$. A menetfeszültség értéke 4,26V, a frekvencia $f=50Hz$. Határozza meg a nagyfeszültségű tekercs névleges áramának effektív értékét!

- 400A
- 500A
- 400A
- 40A

4p

- 2.4. Egy hálózatra kapcsolt 3F gépben kialakuló körforgó mező fordulatszáma 1800RPM (percenkénti fordulatszám). Milyen frekvenciájú lehet a hálózat és hány pólusú ekkor a forgómező?

- 30Hz és 2 pólusú
- 60Hz és 2 pólusú
- 50Hz és 2 pólusú
- 50Hz és 4 pólusú

4p

2.5. Az $S_n=100\text{kVA}$ látszólagos teljesítményű, $U_n=400\text{V}$ névleges feszültségű, $\cos\varphi=0,77$ teljesítménytényezővel dolgozó $2p=4$ pólusú háromfázisú szinkrongenerátor szórásreaktanciája $X_s=0,384\Omega$, főmező reaktanciája $X_a=3,77\Omega$. Hálózati frekvencia $f=50\text{Hz}$. Határozza meg a gép névleges armatúra áramát!

- a) 125,2A   b) 144,3A   c) 250A   d) 111,1

4p

2.6. Egy aszinkrongép névleges fordulatszáma 1440rpm. A gép táplálási frekvenciája 50Hz. Mekkora a névleges motoros munkapontban a forgórészben indukálódó feszültség frekvenciája?

- a) 1Hz   b) 2Hz   c) 3Hz   d) 4Hz

4p

3. Összetett feladatok (a megoldásokat egyéni papíron adják be, a számítási lépéseket is tartalmazva)

3.1. Egy háromfázisú Dy5 kapcsolású transzformátor adatai a következők:

$S_n = 40 \text{ kVA}$; $U_1/U_2 = 10 / 0.4 \text{ kV}$; $P_0 = 0.195 \text{ kW}$ (üj veszteség); $I_0 = 0.04I_n$; $P_z = 1.1 \text{ kW}$; $\epsilon_z = 4.5\%$;

$B_0=1.67\text{T}$ (oszlopindukció csúcsértéke)

$A_{0v}=65,4\text{cm}^2$ (vasmag oszlopának tiszta vaskeresztmetszete) (Üresjárás mérésnél tápoldalként a kis feszültségű, rövidzárási mérésnél a nagy feszültségű tekercset választottuk)

Határozzuk meg:

- a) Üresjárás és rövidzárási teljesítménytényezőt ($\cos\varphi_0$ és $\cos\varphi_z$) 3p
 b) Fázisonkénti összes ellenállást és szórást (a soros tagok összesen) 3p
 c) A primer oldal fázisonkénti ellenállását (R_1), ha a közepes menethossz $l_{k1} = 0.567 \text{ m}$, a huzal keresztmetszete $A_1 = 0.503 \text{ mm}^2$ és a fajlagos ellenállás $\rho_{20} = 0.024 \Omega\text{mm}^2/\text{m}$ 3p

3.2. Az $S_n = 65 \text{ kVA}$ látszólagos teljesítményű, $U_n = 400\text{Vrms}$ névleges feszültségű, $\cos\varphi = 0.7$ teljesítménytényezővel működő hat pólusú, háromfázisú, túlgerjesztett szinkrongenerátor szórásreaktanciája $X_s=0.384\Omega$, főmező (armatúra) reaktanciája $X_a=3.77\Omega$, az armatúra ellenállást elhanyagoljuk. Hálózati frekvencia 50Hz.

Határozzuk meg:

- a) A δ terhelési szöveget 3p
 b) A gép fordulatszámát 2p
 c) Az U_p pólusfeszültség értékét 4p

4. IMSc feladat – 5 IMSc pontért (a megoldásokat egyéni papíron adják be)

A Válaszlapon jelölje X-el, ha IMSc-s hallgató!

Írjon le mindent, amit a transzformátorok konstrukciós sajátosságairól és veszteségeiről tud! Rajzolja fel a helyettesítő kapcsolást és írja le, melyik eleme mit modellez!